

FILIORUMs ressursbank

Fra forskning til praksis

FILIORUM Senter for
barnehageforskning
Universitetet i Stavanger

U Universitetet
i Stavanger

QR-kode til
fagfilmen

Musikkaktiviteter i barnehagen

Denne beskrivelsen inngår i ressursen «Musikk og helse i barnehagen» publisert
09.04.2025

www.uis.no/filiorum

I filmen som følger med denne ressursen illustrerer jeg det som sies gjennom praktiske eksempler sammen med et barn, og aktivitetene i filmen blir utdypet i dette dokumentet. Under beskrivelsene av sangene får dere eksempler på hvordan aktivitetene kan gjennomføres i grupper med barn i ulike aldre. I filmen synger jeg med et barn, men i forskningsprosjektet ble aktivitetene gjennomført i grupper med opptil 18 barn i alderen 3–6 år.

Opphavsrett

Vær obs på at mange sanger, melodier og tekster er beskyttet av opphavsrett. Det er derfor begrenset hvilke sanger og melodier som kan publiseres offentlig. Eksempelene som gis i filmen må derfor kun sees som eksempler. Jeg oppfordrer dere til å lete videre etter andre sanger og melodier som dere kan bruke i barnehagen, med utgangspunkt i kildene som legges ved her.

O alele!

«O alele!» er en tradisjonell sang og melodi. Jeg kaller den en spørsmål-svar-sang (call-and-respons), hvor man på en måte «spør» (O, alele) og så «forventer et svar» (hermer) fra den man synger med. En slik type sang med spørsmål og svar er lett å invitere til, lett å variere i både tempo, intensitet og styrkegrad, og den kan settes i gang helt uten ord.

Første gang man synger en slik sang, vil man kanskje erfare at barna ikke svarer. Dette er helt vanlig! En inviterende gest kan være å sette hånda til øret og se nysgjerrig på barna når du forventer at de svarer, og gjenta gjerne første frase til de svarer. Ikke gi deg før barna har svart flere ganger. Å variere i styrkegrad er også lurt. Det kan være morsomt å starte med å hviske sangen, når barna er mest usikre, og kanskje ikke kjenner sangen. Dette blir en slags inntonning mot deres usikkerhet, og bidrar til å skape en litt forsiktig inngang. Etter hvert som barna blir tryggere, kan man øke på med volum. Det kan også være lurt å alliere seg med en kollega på forhånd, slik at kollegaen, som sitter sammen med barnegruppa, også synger/svarer. På denne måten får både du og barnegruppa støtte. Det kreves ofte mange gjentakelser for å bli trygg på en sang. Det gjør ikke noe om det ikke klinger topp med en gang!

På en småbarnsavdeling ville jeg ikke forventet svar fra barna, men sunget hele sangen selv. Når jeg hadde gjort det noen ganger, og visste at barna kjente sangen godt, ville jeg f.eks. stoppet opp og bare sunget lenge på «mmmmmmmm» mens jeg så forventningsfullt på dem, og fortsatt med «masa masa masa!» dersom ett av barna fulgte opp. En pause hvor man ikke går videre i sangen, men bygger opp forventning, f.eks. med første bokstaven i ordet, kan være veldig spennende og utløse engasjement hos barna. De eldste

vil kunne synge med fra start, mens de yngste kanskje kan delta i sangen fysisk (de sitter kanskje på et fang og gynger til rytmen sammen med en voksen, eller de treffer tromma på «O» og får sette i gang hele sangen). Det kan også bygges opp stemning rundt hvem som skal sette i gang sangen i dag ved å gå rundt med tromma og se forventningsfullt på barnegruppa (se beskrivelse med håndtromma i neste aktivitet).

Regn- æsj!

Reglen «Regn- æsj!» inneholder enkle sekvenser hvor alle kan være med. Reglen er uten melodi, en slags snakking. Både humor og overdrivelse er sentralt. Det er lurt å variere volumet. Av og til har jeg tatt med en sprutflaske, hvor jeg kan overraske barna med en liten «dusj», mens jeg f.eks. improviserer videre med æsj, æsj! Til hver dusj som jeg retter mot forskjellige barn. Se flere tips på s. 293 i boken «Når gleden er målet» (Bakken, 1998).

Denne reglen er morsom å gjøre i store grupper. Hvis man har en liten håndtromme, kan enkeltbarn få slå på «Æsj». Jeg bruker ofte dette trikset hvis noen trenger å «hentes litt inn». Oppmerksomheten kan lett fanges i et trommeslag. Det er også morsomt for barna å lure på: kommer tromma til meg i dag? Beveg deg gjerne rundt, rist på tromma, få øyekontakt og øk stemmen i et forventningsfullt ÆÆÆÆÆÆÆ ... Oppretthold fokuset og gi tromma til barnet som til slutt får fullføre med et slag på SJ!

På en småbarnsavdeling vil ordet «Æsj», være lett å være med på. Stopp gjerne opp før «Æsj», eller gjør som beskrevet over med lang ÆÆÆÆÆÆ, og gjør det stas for barna å selv få sette i gang strofen!

Fader Jakob

I filmen lager jeg en ny tekst til melodien Fader Jakob

Du/navn kan spille, du kan spille, spille snart/nå:

spille snart/nå:

hør så sterkt/svakt/fint du/han/hun spiller, hør så sterkt/svakt/fint du/han/hun spiller:

bim bam bom (med maracas, med tromme).

Under filmingen oppdaget jeg at barnet begynte å spille med det samme, på instrumentet han hadde fått utdelt, noe som førte til at jeg spontant endret teksten fra «spille nå» til «spille snart». Tekst kan improviseres etter det som skjer og instruere barna om hva de kan gjøre. Å synge om det du gjør er et enkelt grep for å instruere barna. I boka *Når gleden er målet* (Bakken, 1998) kan du finne mange idéer til instrumentsanger med gode, instruerende tekster.

Når jeg bruker instrumentsanger, kan jeg bruke små solistgrupper med ulike instrumenter, og for eksempel synge «Dere spiller, maracaser, hør på det, hør på det. Og nå spiller trommene, og nå spiller trommene, bim bam bom». Dette kan være en måte å organisere gruppa på. Det er viktig at lederen av aktiviteten er tydelig. Bruk mimikk, blikkontakt og kroppsspråket, særlig armene og hvilken retning du snur deg, når du henvender deg til de ulike gruppene. I gruppene jeg har sunget med, ble barna opptatt av hvem sin tur det var og hvem som ikke hadde fått spille. Jeg laget derfor en liste, hvor jeg registrerte hvem som hadde spilt, og hvem som skulle spille neste gang. Hvis du har fokus på én og én solist, gjør det ingenting om du ikke følger det planlagte tempoet. Det er bare fint å vise barna at «bim, bam, bom» kan synges etter hvordan de spiller: sterkt, litt ut av takt, med skjelving på stemmen fordi de rister hardt i maracasen, litt svakt hvor hele kroppen din viser at du prøver å synge så stille du kan, fordi barnet så vidt rører på tromma med en finger osv. Det er dette som menes med begrepet uttrykksrikdom, nemlig at hvert uttrykk er unikt og kan bli noe fint i musikken.

Med små barn er det viktig å velge instrumenter som de lett får lyd i, og å tilpasse/være fleksibel på tempoet. Dette er fint ved å lage musikken selv, i motsetning til å ha et ferdig innspilt akkompagnement der man mister muligheten til å endre tempoet etter barnets initiativ. Særlig med små barn kan man ikke forvente at de spiller i samme tempo hele tiden, og man må tilpasse seg til dem.

Byssan lull

Melodien til «Byssan lull» er gammel og kan fritt benyttes, men teksten er opphavsrettbeskyttet. Jeg valgte derfor å synge til melodien på «la, la, la». Både originaltekst og melodi kan fint benyttes når dere synger i barnegruppene eller med enkeltbarn. I grupper er det veldig fint å bruke klangstaver, slik jeg gjorde på videoen. Barna viser ofte at de liker den roen man inviterer til når man tør å ta det helt ned i styrkegrad og tempo og bare synger eller «laller» en rolig melodi, gjerne akkompagnert av klangstaver. Et overraskende funn i min studie, var at barna ofte ville ha mer av det som var rolig (Tumyr, 2023, s. 72-82). Bruk gjerne klangstaver med kvint intervall eller spill for eksempel tonen C og G på et instrument (Eller D og A, det er et hakk lysere, og passer fint for barnestemmen, som er lysere enn en voksen). Det kan være enkeltående toner på xylofon som i filmen (der bruker jeg C og G). Kanskje har dere et lite klokkespill eller en gitar? Da kan de samme tonene brukes som akkompagnement. Det kan være mye magi i to enkle toner, hvis du bare skaper denne stemningen. Det kan du gjøre ved å tørre å la dem klinge, spille med overbevisning, vise med det gestiske språket hvordan hele deg lytter til den lyden som klinger.

Min erfaring er at en slik sang har bidratt til at roen senker seg med det samme. Ofte må jeg gjenta sangen mange ganger. Når du ser at barna nyter og er klare for mer, kan du variere og synge nye instruksjoner, f.eks. «Du kan lukke øynene nå, kjenn at kroppen din hviler» eller «Hendene hviler på gulvet nå».

Jeg har noen ganger fått en følelse av ikke å få det til, når jeg har sunget sangen noen ganger, men barnegruppa likevel fortsatt er full av uro. Da har jeg gjerne gått over i en ny aktivitet, mens jeg har sunget «Nå kan du sette deg opp igjen» eller liknende, eller med et trommeslag i f.eks. «O Alele!». På den måten har uroen og kanskje behovet for en annen type aktivitet fått utløp.

Musikkaktiviteter i barnehagen

Å lede musikkksamlinger, handler om øvelse og erfaring. Forskning viser at det er en utbredt oppfatning både blant barnehagepersonalet og barnehagelærerstudenter at man selv ikke er «musikalsk», og at man kan kjenne seg usikker i forhold til andre voksne (Kulset & Halle 2020). Aktivitetene som vises i fagfilmen kan gjennomføres av alle, man trenger ikke musikkutdanning for å gjennomføre dem på en god måte. Når du tør å stole på at sangen og musikken bærer, vil barnet og barnegruppa i større grad hvile i det og bli med. Øv på å være trygg i og med ditt eget uttrykk. Øv sammen med og allier deg gjerne med kollegaer – vi blir tryggere sammen. Det er lov å prøve og feile. Husk at du er god nok – syng med den stemmen du har. Overdriv mer enn du tror først, med både stemme, volum og kroppsspråk (ditt gestiske språk) (Kulset & Halle, 2020). Etter min erfaring kan det være av betydning at vi er flere ansatte som synger sammen, og at alle viser at musikksamlingen er noe viktig som alle prioriterer.

Referanser

- Bakken, S. J. (1998). *Når gleden er målet: Musikk, lek og samhandling med barn og voksne*. Ad Notam Gyldendal.
- Kulset, N. B. & Halle, K. (2020). Togetherness! Adult companionship—the key to music making in kindergarten. *Music Education Research*, 22(3), 304–314.
- Tumyr, B. G. (2023). *Barn, musikk og relasjonell helse: En studie av barns deltakelse i en sosialmusikalsk praksis i en barnehage* [doktogradsavhandling]. Universitetet i Stavanger.

Faglig ansvarlig

Beate Gilje Tumyr, Institutt for barnehagelærerutdanning, UiS, e-post: beate.g.tumyr@uis.no